

BANK SOHASIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: IMKONIYATLAR VA CHAQIRIQLAR

Rahmatullaeva Lobarxon

Pace University, Lubin Biznes Maktabi

Biznes Boshqaruvi Magistraturasi (MBA)

Biznes Analitika yo'nalishining 2-bosqich talabasi

Annotatsiya . Maqolada, raqamli transformatsiyaning bank tizimiga ta'siri, uning iqtisodiy jihatlari, afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya va raqamli texnologiyalarning bank faoliyati samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. So'nggi yillarda banklar tez rivojlanayotgan moliyaviy muhitda raqobatbardosh bo'lib qolishga intilayotgani sababli, bu jarayon sezilarli kuchga ega bo'ldi. Bank tizimida raqamli transformatsiyalar tahlili samaradorlikni oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydigan bir qancha asosiy texnologiyalar borasida keng qamrovli tahlillar olib borilgan. Bugungi kunda bank va moliya sektori raqamli transformatsiya jarayonlari bilan chuqur o'zgarmoqda.

Digital Transformation in Banking: Opportunities and Challenges

Kalit so'zlar: Raqamli transformatsiya, Raqamli banklar , FinTech, AI, Sun'iy intellect.

Abstract. The article analyzes the impact of digital transformation on the banking system, its economic aspects, advantages and disadvantages. The impact of digital transformation and digital technologies on the efficiency of banking activities is studied. In recent years, this process has gained significant momentum, as banks strive to remain competitive in a rapidly evolving financial environment. The

analysis of digital transformations in the banking system has led to extensive analysis of several key technologies that play a decisive role in increasing efficiency. Today, the banking and financial sector is undergoing profound changes due to digital transformation processes..

Keywords: Digital transformation, Digital banks, FinTech, AI, Artificial intelligence.

Цифровая трансформация в банковском секторе: возможности и вызовы

Аннотация. В статье анализируется влияние цифровой трансформации на банковскую систему, её экономические аспекты, преимущества и недостатки. Изучается влияние цифровой трансформации и цифровых технологий на эффективность банковской деятельности. В последние годы этот процесс набрал значительные обороты, поскольку банки стремятся оставаться конкурентоспособными в быстро меняющейся финансовой среде. Анализ цифровой трансформации в банковской системе привёл к широкому анализу ряда ключевых технологий, играющих решающую роль в повышении эффективности. Сегодня банковский и финансовый сектор претерпевают глубокие изменения в связи с процессами цифровой трансформации.

Ключевые слова: Цифровая трансформация, Цифровые банки, ФинТех, ИИ, Искусственный интеллект

Kirish . Raqamli transformatsiya bank tizimining yangi yo‘nalishlarini yaratadi va ilg‘or texnologiyalardan foydalangan holda mijozlarga tezkor va qulay xizmatlar taqdim etishni ta‘minlaydi. Raqamli banklar - bu to‘liq onlayn banklar bo‘lib, ular foydalanuvchilarni raqamli platformalar orqali xizmatlar bilan ta‘minlaydi. Ular an‘anaviy banklar bilan solishtirganda, operatsion xarajatlar nuqtai nazaridan sezilarli afzalliklarga ega. Raqamli banklar, o‘z xizmatlarini internet

orqali taqdim etadigan, fizik filiallarga ega bo'lmagan moliyaviy muassasalardir. Ular, mijozlarga mobil ilovalar va internet banking orqali bank xizmatlarini taqdim etishadi.

Asosiy qism . Raqamli banklar, operatsion xarajatlarni 60-70% ga kamaytirishi bilan ajralib turadi. Bu esa ularga arzon narxlar va samarali xizmatlar taklif qilish imkoniyatini beradi. Raqamli banklar, mijozlarga xizmat ko'rsatishda yangi yondashuvlarni joriy etadi, masalan, tezkor o'tkazmalar, onlayn kreditlar, va shaxsiylashtirilgan moliyaviy maslahatlar. Raqamli banklar o'z xizmatlarini faqat mobil ilovalar yoki veb-saytlar orqali taqdim etishadi. Buning natijasida, banklar jismoniy filiallarga ehtiyoj sezmaydi va xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Deloitte kompaniyasining 2023-yilgi hisobotiga ko'ra, raqamli banklar o'z xizmatlarining har bir turini 70% ga arzonlashtirishi mumkin. Shuningdek, mobil va internet banklar mijozlar uchun 24/7 xizmatlar ko'rsatadi, bu esa xizmatlarning qulayligini oshiradi. Bundan tashqari, FinTech kompaniyalari va blokcheyn texnologiyalari orqali banklar xavfsizlikni yaxshilab, moliyaviy tizimlarni yanada ishonchli va shaffof qilishmoqda. Global miqyosda FinTech kompaniyalari bank tizimining innovatsion rivojlanishiga turtki bo'lishi bilan birga, mijozlarga yangi turdagi moliyaviy xizmatlarni taqdim etmoqda. Hozirda iste'molchilarning 67 foizi real vaqt rejimida, shaxsiylashtirilgan xizmatni kutmoqda, modernizatsiya qilish bosimi hech qachon bo'lmagan. Shu bilan birga, fintechs va raqamli raqobatchilar tezroq, arzonroq va muammosiz bank xizmatlarini taklif qilish orqali bozor ulushini o'g'irlashmoqda. Banklar bulutli hisoblash va avtomatlashtirishni qo'llash orqali o'z xarajatlarining 30 foizigacha tejashlari mumkin. Yoki AI 2025 yilga kelib firibgarlikni 50 foizgacha kamaymoqda . Faktlar aniq - raqamli transformatsiya shunchaki variant emas, balki zaruratdir. Xo'sh, nega an'anaviy banklar fintechlar oldinga intilayotganda ikkilanishmoqda? Va qanday texnologiyalar buni amalga oshiradi? Keling, nima uchun bankning raqamli transformatsiyasi nafaqat muqarrar,

balki omon qolish uchun zarur ekanligini bilib olaylik. Raqamli banklar xizmatlarining afzalliklari ko'p bo'lsa-da, xavfsizlik masalalari muhim bo'lib qolmoqda. Raqamli banklarda xavfsizlik texnologiyalari va shifrlash jarayonlari muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, raqamli banklar uchun kimlikni tasdiqlash jarayoni (KYC – Know Your Customer) yanada murakkablashmoqda. Mijozning xavfsizligi va ma'lumotlarining himoyasi bo'yicha davlatlar va banklar o'rtasida muntazam ravishda yangi siyosatlar ishlab chiqilmoqda. Raqamli banklarning yana bir kamchiligi — jismoniy filiallarga ehtiyoj sezmaslik ularning ba'zi foydalanuvchilari uchun noqulay bo'lishi mumkin. Ayniqsa, texnologiyalardan foydalana olmaydigan yoki raqamli texnologiyalarni cheklangan darajada ishlatadigan yoshlarni hisobga olish zarur.

Bugungi kunda odamlar xarid qilish yoki ijtimoiy tarmoqlar orqali o'z banklariga bir lahzada, kechayu-kunduz kirishni xohlashadi. Ular shaxsiylashtirilgan, foydalanish uchun qulay xizmatlarni xohlashadi.

Moliyaviy manzara o'zgardi - birinchi raqamli banklar va fintechlar tez, moslashuvchan va ko'pincha arzonroq variantlarni taklif qilish orqali o'z zimmlariga olishmoqda. Buni davom ettirish uchun an'anaviy banklar raqamli vositalarni va mijozlarga birinchi navbatda yondashuvni qabul qilishlari kerak.

Moliyaviy qoidalar, ayniqsa xavfsizlik va ma'lumotlar almashish (ochiq bankni o'ylab ko'ring) atrofida rivojlanmoqda. Raqamli tizimga o'tish banklarning ushbu standartlarga javob berishini va mijozlar ma'lumotlarini himoya qilishni osonlashtiradi.

Takroriy vazifalarni avtomatlashtirish va hujjatlarni raqamlashtirish orqali banklar vaqtni tejaydi va xarajatlarni kamaytiradi. Bu mijozlarga tezroq xizmat ko'rsatish va xodimlarning mazmunli ishga e'tibor qaratishlari uchun ko'proq vaqtni anglatadi.

Muxtasar qilib aytganda, raqamli transformatsiya faqat texnologiya bilan bog'liq emas; bu banklar uchun dolzarb bo'lib qolish, yaxshiroq xizmat ko'rsatish va tez rivojlanayotgan dunyoda raqobatbardosh bo'lib qolishning bir usuli.

Moliyaviy institutlarda raqamli transformatsiya sayohati bir qator ilg'or texnologiyalar bilan ta'minlanadi:

Ilova dasturlash interfeyslari (API) moliyaviy institutlarga uchinchi tomon provayderlari bilan uzluksiz ulanish imkonini beradi, bu esa mijozlarga byudjetni kuzatish ilovalari yoki kredit monitoringi kabi kengroq moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkonini beradi. API'lar ochiq bank faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi, bunda mijozlar o'zlarining bank ma'lumotlariga ishonchli uchinchi tomon kirishiga ruxsat berishlari mumkin, bu esa moliyaviy xizmatlarda moslashuvchanlik va innovatsiyalarni keltirib chiqaradi.

Bulutli hisoblash moliya institutlariga tengsiz miqyoslilik, xavfsizlik va moslashuvchanlikni taklif etadi. Ma'lumotlar va ilovalarni bulutga ko'chirish orqali banklar infratuzilma xarajatlarini kamaytirishi, yangilanishlarni tezroq joylashtirishi va mijozlarning o'zgaruvchan talablarini qondirish uchun miqyosni oshirishi yoki kamaytirishi mumkin.

Bulutga asoslangan yechimlar bilan moliyaviy institutlar faollikdagi o'sishlarni bartaraf etishlari, ma'lumotlarni samarali boshqarishlari va an'anaviy ma'lumotlar

markazlari bilan cheklanmasdan, yangi raqamli xizmatlarni ishga tushirishga e'tibor berishlari mumkin.

AI bank sektorida inqilob qilmoqda. Sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar mijozlar so'rovlariga 24/7 javob berishi, moliyaviy tavsiyalarni shaxsiylashtirishi va takroriy vazifalarni avtomatlashtirishi mumkin. AI firibgarlikni aniqlash, risklarni boshqarish va algoritmik savdo uchun ham ishlatilishi mumkin. Mashinani o'rganish algoritmlari noodatiy naqshlarni real vaqt rejimida aniqlaydi va ular sodir bo'lishi bilanoq shubhali tranzaktsiyalarni belgilaydi.

Banklar mijozlarning katta hajmdagi ma'lumotlarini tahlil qilish orqali mijozlarning xatti-harakati, xarajatlar naqshlari va moliyaviy

ehtiyotlari haqida qimmatli ma'lumotlarga ega bo'lishlari mumkin. Ma'lumotlar tahlili moliyaviy institutlarga o'z mijozlarini demografiya, xatti-harakatlar va imtiyozlar kabi turli mezonlar asosida segmentlash imkonini beradi. Ushbu ma'lumotlar moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni shaxsiylashtirishi, bozor tendentsiyalarini bashorat qilishi va optimallashtirilgan operatsiyalar uchun ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishi mumkin.

Xulosalar . Raqamli transformatsiya an'anaviy bank ishdan raqamli dunyoga o'tishdan ancha uzoqdir. Bu banklar faoliyatidagi muhim o'zgarishdir va boshqa moliya institutlari mijozlarni o'rganish, ular bilan o'zaro hamkorlik qilish va ularni

qondirish. Samarali raqamli transformatsiya raqamli mijozlarning xatti-harakati, afzalliklari, tanlovlari, yoqtirishlari, yoqtirmasliklari, aytilgan va aytilmaganligini tushunishdan boshlanadi.

Ehtiyojlar, intilishlar va h.k.. Va bu o'zgarish tashkilotlarda mahsulotga yo'naltirilgandan tortib to asosiy o'zgarishlarga olib keladi mijozga yo'naltirilgan ko'rinish. CGI tomonidan o'tkazilgan "Raqamli davrda moliyaviy iste'molchilarni tushunish" nomli tadqiqot bugungi kunning istaklariga biroz yoritib beradi. Qizig'i shundaki, moliya institutlari bir-biriga, iste'molchilarga bir qadamda qo'yilgandek tuyulgan bir paytda o'z kutganlarini ko'tarmoqda. Raqamli texnologiyalar banklarga jarayonlarni soddalashtirish, qo'lda bajariladigan vazifalarni kamaytirish va xatolarni kamaytirish imkonini beradi. Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt takrorlanuvchi vazifalarni bajarishi mumkin, bu esa xodimlarga yanada murakkab va qo'shimcha qiymatli faoliyatga e'tibor qaratish imkonini beradi. Ushbu siljish operatsion xarajatlarni kamaytiradi va mijozlarga o'z vaqtida va to'g'ri xizmatlarni olishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar .

1. Deloitte. "Digital Banking Maturity 2023" .
2. Skinner C. "Digital Bank: Strategies for Launching or Becoming a Digital Bank" Wiley Finance, 2022.
3. <https://sdk.finance/digital-transformation-in-banking>
4. Avezov M. "Raqamli bank - innovatsion bank texnologiyalaridan foydalangan holda masofadan turib bank xizmatlarini ko'rsatuvchi bank" // Scientific Progress. 2022, №2.
5. Al-Busaidi, K. ., & Al-Muharrami, S. (2019). Beyond profitability: ICT investments and financial institutions performance measures in developing economies. Journal of Enterprise Information Management, 34(3).